

Slovenská šľachtiteľská a semenárska asociácia

841 01 Bratislava, Polianky 5

Telef. č. 0902 191 828, E-mail: sssa@sssa.sk

**Otvorený list Slovenskej šľachtiteľskej a semenárskej asociácie k výzve na podanie žaloby
proti Nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2026/1388 o rastlinách získaných
určitými novými genómovými technikami a o produktoch z nich a o zmene nariadenia (EÚ)
2017/625 zo dňa 14.07.2026**

Vážený pán prezident, predseda vlády, vážení ministri,

Slovenská šľachtiteľská a semenárska asociácia (SŠSA), združujúca subjekty pôsobiace v oblasti šľachtenia rastlín, výroby osív a rozvoja moderného rastlinného materiálu, považuje za potrebné reagovať na verejnú výzvu adresovanú vláde Slovenskej republiky, ktorá požaduje podanie žaloby na Súdny dvor Európskej únie proti **Nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2026/1388 o rastlinách získaných určitými novými genómovými technikami a o produktoch z nich a o zmene nariadenia (EÚ) 2017/625** (ďalej len „nariadenie“).

SŠSA plne rešpektuje právo občanov, vedeckých pracovníkov, mimovládnych organizácií a profesijných združení zapájať sa do verejnej diskusie o otázkach s významnými spoločenskými, environmentálnymi a hospodárskymi dôsledkami. Takáto diskusia je prirodzenou súčasťou demokratického rozhodovania a prispieva ku kvalite prijímanej legislatívy.

Sme však presvedčení, že rozhodnutie Slovenskej republiky o prípadnom podaní žaloby podľa článku 263 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) musí vychádzať predovšetkým z objektívneho právneho posúdenia, najlepších dostupných vedeckých poznatkov, z reálneho posúdenia pravdepodobnosti úspechu súdneho konania a dôkladného zváženia strategických záujmov Slovenskej republiky v Európskej únii.

Žaloba o neplatnosť podľa článku 263 ZFEÚ je mimoriadnym právnym prostriedkom určeným na preskúmanie zákonnosti právnych aktov Európskej únie. Jej účelom nie je opätovne viesť politickú alebo odbornú diskusiu o vhodnosti prijatej regulácie, ale posúdiť, či napadnutý právny akt porušuje primárne právo Európskej únie, základné právne princípy alebo či pri jeho prijatí došlo k prekročeniu právomocí európskych inštitúcií. Samotná existencia odlišných vedeckých, odborných alebo spoločenských názorov preto nepostačuje na spochybnenie zákonnosti prijatého právneho aktu.

SŠSA zastáva názor, že podanie žaloby proti nariadeniu by nebolo odôvodnené dostatočnými právnymi argumentmi a zároveň by nebolo v súlade s dlhodobými záujmami Slovenskej republiky v oblasti výskumu, inovácií a konkurencieschopnosti.

Za potrebné preto považujeme reagovať na viaceré tvrdenia obsiahnuté vo verejnej výzve, ktoré podľa nášho názoru neposkytujú úplný obraz o legislatívnom procese prijatia nariadenia ani o vedeckých a právnych základoch, z ktorých európsky zákonodarca vychádzal.

Nariadenie je výsledkom niekoľkoročného legislatívneho procesu, do ktorého boli zapojené Európska komisia, Európsky parlament, Rada Európskej únie, členské štáty, Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA), vedecké inštitúcie, profesijné organizácie, poľnohospodárska prax aj občianska spoločnosť. Jeho prípravu sprevádzali hodnotenia vplyvov, rozsiahle verejné konzultácie a odborné diskusie o vedeckých, právnych, environmentálnych, hospodárskych a spoločenských aspektoch nových genómových techník (NGT).

Považujeme za dôležité zdôrazniť, že **argumenty uvádzané vo verejnej výzve** – vrátane otázok bezpečnosti, ochrany biodiverzity, práv spotrebiteľov, označovania produktov, patentov, práv farmárov, uplatňovania princípu predbežnej opatrnosti, súladu s rozsudkom Súdneho dvora EÚ vo veci C-528/16 a súladu s Kartagenským protokolom o biologickej bezpečnosti – **boli predmetom rozsiahlej odbornej a politickej diskusie počas prípravy nariadenia a boli zohľadnené v jeho konečnom znení.**

SŠSA sa domnieva, že uvádzané námietky vo verejnej výzve smerujú predovšetkým proti zvolenému regulačnému riešeniu a nie proti zákonnosti samotného legislatívneho aktu, a preto v prípade nariadenia nie sú splnené podmienky odôvodňujúce podanie žaloby podľa článku 263 ZFEÚ. Na podporu tohto záveru uvádzame nasledovné dôvody, ktoré považujeme za rozhodujúce.

1. Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-528/16 nebráni prijatiu novej legislatívy

Neexistuje priamy rozpor ani obchádzanie rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-528/16. V uvedenej veci Súdny dvor EÚ interpretoval ustanovenia smernice 2001/18/ES a dospel k záveru, že organizmy získané novými technikami mutagenézy patria do rozsahu jej pôsobnosti. Rozsudok však nebráni európskemu zákonodarcovi prijať novú alebo upravenú legislatívu. Rozhodnutia Súdneho dvora EÚ sú záväzné pri výklade platných právnych predpisov, nie pri tvorbe nových právnych pravidiel.

Navrhované nariadenie neruší smernicu 2001/18/ES, ale vytvára osobitný právny režim pre určité kategórie rastlín získaných NGT. Európsky zákonodarca tým vedome reagoval na právnu situáciu identifikovanú v rozsudku C-528/16 a na základe nových vedeckých poznatkov navrhol odlišný regulačný prístup do budúcnosti.

EÚ je zároveň oprávnená upraviť regulačný prístup, pokiaľ rešpektuje primárne právo Únie. Ak je zachovaný súlad so základnými princípmi práva EÚ, najmä so zásadou predbežnej opatrnosti podľa článku 191 ods. 2 ZFEÚ, požiadavkami ochrany zdravia podľa článku 168 ZFEÚ a

pravidlami vnútorného trhu podľa článku 114 ZFEÚ, európsky zákonodarca môže upraviť úroveň ochrany aj spôsob regulácie. **Samotná zmena legislatívneho rámca preto nepredstavuje obchádzanie rozsudku Súdneho dvora EÚ, ale výkon legitímnej zákonodarnej právomoci Únie.**

Rozsudok C-528/16 preto nebráni prijatiu novej regulácie NGT. Súdny dvor EÚ interpretoval v tom čase platnú smernicu 2001/18/ES, zatiaľ čo navrhované nariadenie predstavuje nový legislatívny rámec, ktorý môže EÚ v rámci svojich právomocí prijať pri zachovaní zásady predbežnej opatrnosti a vysokej úrovne ochrany zdravia.

2. Ochrana spotrebiteľa podľa článku 169 ZFEÚ zostáva zachovaná

Argument, že nariadenie porušuje článok 169 ZFEÚ tým, že údajne odníma spotrebiteľom právo na informácie, nie je právne jednoznačný a existujú voči nemu viaceré významné protiargumenty. **Článok 169 ods. 1 ZFEÚ ukladá Únii povinnosť prispievať k dosiahnutiu vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa, neustanovuje však absolútnu povinnosť poskytovať maximálne množstvo informácií o výrobku alebo každú technológiu použitú pri jeho výrobe.** Európsky zákonodarca má v tejto oblasti široký priestor na uváženie, najmä pri otázkach založených na vedeckom hodnotení a technicky zložitých skutočnostiach.

Právo EÚ vyžaduje poskytovať informácie, ktoré sú relevantné z hľadiska ochrany zdravia, bezpečnosti alebo ekonomických záujmov spotrebiteľa. Ak boli rastliny kategórie NGT1 na základe vedeckého posúdenia uznané za ekvivalentné rastlinám, ktoré môžu vzniknúť prirodzene alebo konvenčným šľachtením, neexistuje z pohľadu bezpečnosti ani kvality produktu objektívny dôvod na osobitné označovanie konečných výrobkov.

Rozhodnutie zákonodarcu vychádza z vedeckého posúdenia, podľa ktorého sú rastliny kategórie NGT1 porovnateľné s rastlinami získanými konvenčným šľachtením. Konvenčne vyšľachtené odrody, vrátane odrôd získaných mutagénou, sa pritom osobitne neoznačujú. Uplatnenie rovnakého režimu na vedecky porovnateľné produkty preto nemožno automaticky považovať za zníženie úrovne ochrany spotrebiteľa.

Nariadenie zároveň neodstraňuje transparentnosť. Označenie „NGT-1“ sa vyžaduje pri osivách a v šľachtiteľskom reťazci, čím sa zabezpečuje sledovateľnosť a informovanosť profesionálnych používateľov tam, kde je táto informácia relevantná z hľadiska šľachtenia a pestovania.

Právo spotrebiteľa na informácie navyše nemožno vykladať izolovane. Musí sa posudzovať v spojení s ďalšími cieľmi Únie, najmä podporou inovácií, konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinovej bezpečnosti a udržateľnosti. Európsky zákonodarca preto môže legitímne dospieť k záveru, že povinné označovanie produktov, ktoré sú vedecky ekvivalentné konvenčným produktom, by neprinieslo primeraný prínos pre ochranu spotrebiteľa.

Zohľadniť treba aj praktickú stránku regulácie. Rastliny kategórie NGT1 často nemožno spoľahlivo odlišiť od prirodzene vzniknutých alebo konvenčne vyšľachtených rastlín analytickými

metódami. Povinné označovanie konečných produktov by preto mohlo vytvárať neprimerané administratívne a kontrolné zaťaženie bez zodpovedajúceho prínosu pre ochranu spotrebiteľa.

Samotná absencia označovania potravín z rastlín kategórie NGT1 preto pravdepodobne nepostačuje na preukázanie porušenia článku 169 ZFEÚ. Na úspešné napadnutie nariadenia by bolo potrebné preukázať, že európsky zákonodarca zjavne zanedbal ochranu spotrebiteľa, čo predstavuje veľmi vysoký právny štandard a vzhľadom na vedecký základ regulácie by bolo mimoriadne náročné preukázať.

3. Princíp predbežnej opatrnosti podľa článku 191 ZFEÚ bol pri prijatí nariadenia rešpektovaný

Nová regulácia NGT neporušuje princíp predbežnej opatrnosti, ale uplatňuje ho primerane súčasným vedeckým poznatkom a zásade proporcionality. Princíp predbežnej opatrnosti sa uplatňuje pri existencii identifikovateľného a vedecky podloženého rizika, nie na základe hypotetických alebo čisto teoretických obáv. Samotná absencia absolútneho vedeckého konsenzu preto nebráni zákonodarcovi prijať regulačný rámec založený na najlepších dostupných vedeckých dôkazoch. [\[food.ec.europa.eu\]](http://food.ec.europa.eu), [\[eur-lex.europa.eu\]](http://eur-lex.europa.eu)

Európska komisia pri príprave regulácie vychádzala z opakovaných vedeckých stanovísk EFSA, podľa ktorých pri rastlinách získaných cieľovou mutagénou a cisgénou neboli identifikované nové typy rizík v porovnaní s konvenčným šľachtením a mnohé genetické zmeny sú ekvivalentné zmenám, ktoré môžu vzniknúť prirodzene alebo tradičnými šľachtiteľskými metódami. [\[efsa.onlin...wiley.com\]](http://efsa.onlin...wiley.com), [\[efsa.europa.eu\]](http://efsa.europa.eu)

Najnovší Horizon Scan EFSA za obdobie január 2022 až máj 2025 zároveň dospel k záveru, že neboli identifikované žiadne nové nebezpečenstvá ani riziká, ktoré by neboli zohľadnené v predchádzajúcich vedeckých hodnoteniach NGT. Tvrdenie o absencii vedeckého konsenzu preto nemožno automaticky považovať za dôkaz nebezpečnosti NGT. Naopak, dostupné vedecké poznatky nepreukazujú existenciu nových špecifických rizík, ktoré by odôvodňovali plošné uplatňovanie režimu GMO na všetky rastliny získané pomocou NGT. [\[efsa.onlin...wiley.com\]](http://efsa.onlin...wiley.com), [\[efsa.onlin...wiley.com\]](http://efsa.onlin...wiley.com)

Navrhovaná regulácia zároveň neupúšťa od hodnotenia rizík. Zavádza diferencovaný prístup, podľa ktorého rastliny kategórie NGT1 podliehajú overeniu ich ekvivalencie s konvenčne vyšľachtenými rastlinami, zatiaľ čo rastliny kategórie NGT2 zostávajú predmetom posudzovania rizík, povoľovania a regulačného dohľadu obdobne ako GMO. Ide preto o úpravu regulačných požiadaviek podľa úrovne rizika konkrétneho produktu, nie o zníženie ochrany zdravia ľudí alebo životného prostredia. [\[food.ec.europa.eu\]](http://food.ec.europa.eu), [\[food.ec.europa.eu\]](http://food.ec.europa.eu), [\[eur-lex.europa.eu\]](http://eur-lex.europa.eu)

Skutočnosť, že pôvodná legislatíva o GMO bola prijatá v roku 2001, teda ešte pred vznikom moderných techník genómovej editácie, zároveň odôvodňuje jej aktualizáciu s cieľom zosúladiť právny rámec so súčasným vedeckým a technologickým pokrokom pri zachovaní vysokej úrovne ochrany zdravia a životného prostredia. [\[food.ec.europa.eu\]](http://food.ec.europa.eu), [\[eur-lex.europa.eu\]](http://eur-lex.europa.eu)

Na základe dostupných vedeckých dôkazov a hodnotení EFSA preto nemožno tvrdiť, že nová regulácia NGT porušuje princíp predbežnej opatrnosti. Naopak, predstavuje vedecky podložený a proporcionálny regulačný rámec, ktorý rozlišuje medzi produktmi s rozdielnou úrovňou rizika, zachováva hodnotenie rizík tam, kde je potrebné, a zároveň reflektuje vedecký a technologický pokrok v oblasti šľachtenia rastlín. Doterajšie hodnotenia EFSA vrátane preskúmania literatúry za roky 2022 – 2025 neidentifikovali nové riziká, ktoré by odôvodňovali plošné zachovanie rovnakého režimu pre všetky NGT rastliny ako pre tradičné GMO. [\[efsa.onlin....wiley.com\]](#), [\[efsa.onlin....wiley.com\]](#), [\[efsa.europa.eu\]](#), [\[food.ec.europa.eu\]](#)

4. Nariadenie nie je v rozpore s Kartagenským protokolom o biologickej bezpečnosti

Argument, že Slovenská republika ako zmluvná strana Kartagenského protokolu o biologickej bezpečnosti nemôže akceptovať zrušenie individuálneho hodnotenia rizík pri GMO, nie je právne ani vecne jednoznačný.

Kartagenský protokol nepredpisuje konkrétny regulačný model pre rastliny získané pomocou NGT. Stanovuje všeobecný rámec biologickej bezpečnosti, neukladá však zmluvným stranám povinnosť regulovať všetky produkty génomovej editácie ako GMO ani nevylučuje uplatňovanie diferencovaných regulačných prístupov založených na charaktere výsledného organizmu.

Tomuto výkladu zodpovedá aj prax viacerých zmluvných strán Kartagenského protokolu, ktoré už zaviedli výnimky alebo zjednodušený regulačný režim pre určité kategórie génomovo editovaných organizmov. Takýto prístup prijali napríklad **Brazília, Japonsko, Filipíny, Nový Zéland, Thajsko, Vietnam či Spojené kráľovstvo**. Samotná existencia týchto regulačných modelov naznačuje, že protokol nevytvára povinnosť jednotnej regulácie všetkých organizmov získaných pomocou NGT ako GMO.

Rovnako ani zmluvné strany protokolu nedospeli k jednotnému výkladu jeho uplatňovania na nové génomové techniky. Na zasadnutí COP/MOP v roku 2024 Výbor pre dodržiavanie protokolu upozornil na rozdielne interpretácie definície živého modifikovaného organizmu (LMO) vo vzťahu ku génomovej editácii. Namiesto prijatia záväzného výkladu boli zmluvné strany vyzvané na výmenu informácií a skúseností, čo potvrdzuje, že neexistuje konsenzus o tom, že by Kartagenský protokol vyžadoval reguláciu všetkých organizmov získaných pomocou NGT ako GMO.

Definície použité v novom európskom regulačnom rámci zároveň nie sú totožné s definíciou LMO podľa Kartagenského protokolu. Protokol sa vzťahuje na živé modifikované organizmy obsahujúce novú kombináciu genetického materiálu vytvorenú modernou biotechnológiou, ktorá prekonáva prirodzené reprodukčné alebo rekombinačné bariéry. Rastliny kategórie NGT1 sú naopak definované ako rastliny, ktorých genetické zmeny by mohli vzniknúť aj prirodzene alebo prostredníctvom konvenčného šľachtenia. Možno preto argumentovať, že nesplňajú podmienku vzniku novej genetickej kombinácie v zmysle Kartagenského protokolu.

Nový európsky regulačný rámec navyše nezrušil posudzovanie rizík, ale zaviedol diferencovaný, vedecky podložený prístup. Rozlišuje medzi rastlinami kategórie NGT1 a NGT2 podľa charakteru

genetickej zmeny a potenciálnej úrovne rizika. Vychádza pritom z predpokladu, že rastliny porovnateľné s výsledkami konvenčného šľachtenia nevyžadujú rovnakú úroveň hodnotenia ako organizmy obsahujúce rozsiahle alebo cudzie genetické modifikácie.

Kartagenský protokol preto neukladá zmluvným stranám povinnosť regulovať všetky produkty genómovej editácie ako GMO ani nevyžaduje individuálne hodnotenie rizík každej rastliny získanej pomocou NGT. Mnohé signatárske štáty už prijali diferencovaný regulačný prístup a samotné orgány protokolu doposiaľ nevydali záväzný výklad, podľa ktorého by rastliny získané cieľovou genómovou editáciou museli byť automaticky považované za LMO. Navrhovaný európsky regulačný rámec preto nie je v rozpore s Kartagenským protokolom, ale predstavuje vedecky podložený a primeraný prístup reflektujúci nové vedecké a technologické poznatky.

5. Patenty predstavujú samostatnú oblasť regulácie

Biologickú bezpečnosť rastlín je potrebné odlišovať od ochrany duševného vlastníctva. Ide o dva samostatné právne režimy sledujúce odlišné ciele.

Nariadenie upravuje podmienky uvádzania rastlín získaných pomocou NGT na trh. Neupravuje rozsah patentovej ochrany ani nemení pravidlá európskeho patentového práva. Samotná existencia patentov preto nie je dôsledkom prijatia nariadenia.

Európska únia si význam tejto problematiky uvedomovala už počas legislatívneho procesu. Výsledkom bolo prijatie opatrení na zvýšenie transparentnosti patentového systému, monitorovanie jeho dopadov na šľachtiteľský sektor a prípravu ďalších riešení, ak by sa preukázali negatívne dôsledky na hospodársku súťaž alebo prístup ku genetickým zdrojom.

Otázka patentovej ochrany je legitímnou témou ďalšej európskej legislatívnej diskusie a zaslúži si samostatné riešenie.

6. EÚ prijatím nariadenia reaguje na globálny vedecký a technologický vývoj

Rozvoj NGT predstavuje celosvetový vedecký, technologický a hospodársky trend, ktorý významne ovplyvňuje moderné šľachtenie rastlín a budúcnosť poľnohospodárstva. Regulačné rámce umožňujúce využívanie určitých kategórií rastlín získaných pomocou NGT už prijali alebo postupne zavádzajú Spojené štáty americké, Kanada, Argentína, Brazília, Japonsko, Austrália, Spojené kráľovstvo, India, Filipíny a ďalšie krajiny. **Európska únia preto prijatím nariadenia nereaguje na hypotetický budúci vývoj, ale na technologický pokrok, ktorý už prebieha vo významnej časti sveta, pričom zároveň zachováva vysokú úroveň ochrany zdravia ľudí a životného prostredia.**

Ak by Európa na tento vývoj nereagovala, postupne by sa zvyšovalo riziko presunu výskumu, investícií a vývoja nových odrôd do regiónov s priaznivejším regulačným prostredím. Zároveň by rástla závislosť od technológií vyvinutých mimo Európskej únie a oslabovala by sa schopnosť Európy spoluurčovať ich ďalší vývoj a bezpečnostné štandardy.

NGT môžu prispieť k riešeniu klimatickej zmeny, extrémnych poveternostných podmienok, tlaku škodcov a chorôb, znižovaniu environmentálnej záťaže i posilňovaniu potravinovej bezpečnosti. **Ochrana životného prostredia a podpora vedeckého pokroku pritom nie sú protichodnými cieľmi.** Mnohé súčasné environmentálne výzvy si naopak vyžadujú nové poznatky, inovácie a schopnosť prispôbovať sa meniacim sa podmienkam.

Princíp predbežnej opatrnosti je významným nástrojom ochrany zdravia ľudí a životného prostredia, nemožno ho však vykladať ako požiadavku nečinnosti alebo automatického odmietania inovácií. Pri rozhodovaní je potrebné zohľadňovať nielen potenciálne riziká zavádzania nových technológií, ale aj riziká ich neprimeraného obmedzovania. Medzi ne patrí strata konkurencieschopnosti, oslabovanie domáceho výskumu, rastúca technologická závislosť od tretích krajín a znížená schopnosť reagovať na klimatické, hospodárske a potravinové výzvy.

Slovenská republika je prirodzenou súčasťou európskeho výskumného, inovačného a hospodárskeho priestoru. Dlhodobým strategickým záujmom Slovenskej republiky je preto vytvárať podmienky podporujúce výskum, inovácie, moderné šľachtenie rastlín a uplatnenie mladých odborníkov doma, nie oslabovať svoje postavenie v európskom výskumnom priestore. **Podanie žaloby proti nariadeniu bez dostatočne presvedčivých právnych dôvodov by mohlo znížiť dôveryhodnosť Slovenskej republiky ako partnera v oblasti výskumu a inovácií, oslabiť jej atraktivitu pre medzinárodné projekty a vyslať nepriaznivý signál vedeckej komunite a šľachtiteľskému sektoru.**

Záver

Z uvedených dôvodov SŠSA zastáva názor, že nie sú splnené podmienky odôvodňujúce podanie žaloby podľa článku 263 ZFEÚ. Predložené námietky vo verejnej výzve podľa nášho názoru nepreukazujú existenciu takého rozporu s primárnym právom Európskej únie, ktorý by mohol odôvodniť úspešné konanie pred Súdny dvorom Európskej únie.

Podanie žaloby bez dostatočne presvedčivých právnych dôvodov by neprispelo k posilneniu právnej istoty ani ochrane verejného záujmu a mohlo by negatívne ovplyvniť postavenie Slovenskej republiky v oblasti európskeho výskumu, inovácií, šľachtenia rastlín a medzinárodnej vedeckej spolupráce.

SŠSA je pripravená pokračovať v otvorenom odbornom dialógu a podporovať rozhodovanie založené na práve, vedeckých dôkazoch, transparentnosti a objektívnom hodnotení prínosov aj rizík nových technológií.

Na podporu stanovísk uvedených v tomto otvorenom liste prikladáme odborné stanovisko Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra.

Ing. Miroslav Námesný
predseda SŠSA